

Dijital Aktivizm Bağlamında Yeni Toplumsal Hareketler: Ulusal Alan Yazın Üzerinden Sistematiik Literatür Taraması

Maşide Karaca | [0000-0001-9776-3984](https://orcid.org/0000-0001-9776-3984) | krc.msd@gmail.com

İnönü Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri ABD, Malatya, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/04asck240>

Öz

Teknolojideki gelişmeler, özellikle de iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler beraberinde toplumsal hareketlerin yapısını ve toplumsal eylem biçimlerini köklü bir şekilde dönüştürmüştür. Teknolojilerdeki bu gelişim ve yeni medyanın yaygınlaşması toplulukların ve bireylerin isteklerini daha hızlı ve görünür bir şekilde dile getirmesine imkân tanımıştır. Bireylerin taleplerini dijital ortamlarda gerçekleştirmesini dijital aktivizm; dijital aktivizmin bir biçimi olarak da öne çıkan toplumsal hareketleri dijital platformlarda esnek ve yatay yapılarla örgütlenmeler olarak tanımlamak mümkündür. Bu çalışma, dijital çağın toplumsal hareketler üzerindeki etkisini incelemek, dijital aktivizmin nasıl bir güç unsuru haline geldiğini belirlemek ve dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler arasındaki ilişkiyi sistematiik literatür taraması yöntemi ile belirli kategoriler oluşturarak ele almayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırmada 2010-2025 yılları arasında Türkçe ve İngilizce olarak yayımlanmış çalışmalar incelenmiş; Dergi Park, Google Scholar ve YÖKTEZ veri tabanlarında yer alan anahtar kelimeler “dijital aktivizm”, “yeni toplumsal hareketler”, “online aktivizm”, “çevrimiçi aktivizm” kullanılarak yapılmış olan tarama sonucunda 79 çalışma analiz edilmiştir. Çalışmada sonunda elde edilen bulgular, yeni toplumsal hareketlerin görünürlük ve örgütlenme kapasitelerinde dijital aktivizmin etkili olarak yeni toplumsal hareketlerin yayılım hızını artırdığını, özellikle dijital medya platformları aracılığıyla bireylerin toplumsal hareketlere katılım süreçlerini hızlandırdığını ortaya koymuştur. Yeni toplumsal hareketlerin kitleselleşmesini ve çevrimiçi görünürlük gücünü artıran dijital aktivizm, toplumsal dönüşüm süreçlerinde harekete geçirici bir unsur olarak değerlendirilmeli; ancak toplumsal değişim için çevrimdışı örgütlenmeler ve eylemlerle desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler

Dijital Aktivizm, Yeni Medya, Yeni Toplumsal Hareketler, Online Aktivizm, Aktivizm

Atıf Bilgisi

Karaca, Maşide. (2025). Dijital Aktivizm Bağlamında Yeni Toplumsal Hareketler: Ulusal Alan Yazın Üzerinden Sistematiik Literatür Taraması. Türkiye Medya Akademisi Dergisi Sayı: 10 (Eylül 2025), 93-117. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17208127>

Geliş Tarihi	13.08.2025
Kabul Tarihi	19.09.2025
Yayın Tarihi	28.09.2025
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Yazar Katkıları	Yazar-1 (%100)
Etik Komite Onayı	Çalışma Etik izin belgesi gerektirmemektedir.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	admin@turkiyemedyaakademisi.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

New Social Movements in the Context of Digital Activism: A Systematic Literature Review Through National Literature

Maşide Karaca | [0000-0001-9776-3984](mailto:krc.msd@gmail.com) | krc.msd@gmail.com

İnönü University, Faculty of Communication, Department of Communication Sciences,
Malatya, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/04asck240>

Abstract

Developments in technology, especially in communication technologies, have radically transformed the structure of social movements and forms of social action. This development in technologies and the proliferation of new media have enabled communities and individuals to express their wishes more quickly and visibly. It is possible to define digital activism as individuals realizing their demands in digital environments, and social movements, which also stand out as a form of digital activism, as organizations with flexible and horizontal structures on digital platforms. This study aims to examine the impact of the digital age on social movements, to determine how digital activism has become a power element, and to address the relationship between digital activism and new social movements by creating certain categories through a systematic literature review. In this context, studies published in Turkish and English between 2010 and 2025 were examined; 79 studies were analyzed as a result of the search using the keywords “digital activism”, “new social movements”, “online activism”, “online activism” in the Dergi Park, Google Scholar and YÖKTEZ databases. The findings of the study revealed that digital activism effectively increases the speed of spread of new social movements in terms of their visibility and organizational capacity, and accelerates the participation of individuals in social movements, especially through digital media platforms. Digital activism, which increases the massification and online visibility of new social movements, should be considered a mobilizing element in social transformation processes; however, it should be supported by offline organizations and actions for social change.

Keywords

Digital Activism, New Media, New Social Movements, Online Activism, Activism.

Citation

Karaca, Maşide. (2025). New Social Movements in the Context of Digital Activism: A Systematic Literature Review Through National Literature. Journal of Türkiye Media Academy. Issue: 10 (September 2025), 93-117. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17208127>

Date of Submission	13.08.2025
Date of Acceptance	19.09.2025
Date of Publication	28.09.2025
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Author Contribution	Author-1 (100%)
Ethical Approval	The work does not require an ethical approval certificate.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	admin@turkiyemedyaakademisi.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Tarih boyunca farklı biçimlerde ortaya çıkan toplumsal hareketler, toplumsal değişimin önemli aktörleri olmuşlardır. 21. yüzyılın, toplumların küresel ölçekte ekonomik, politik ve sosyal olaylarla mücadele ettiği bir yüzyıl olarak tarihe geçtiği görülmektedir. İnternetin ortaya çıkışından bu yana dünya dijital bir devrim geçirmiş; yeni medyanın yeni araçları, sosyal aktivizmi yeniden yorumlayarak dijital aktivizm çağını ortaya çıkarmaktadır.

Yeni toplumsal hareketler, 20. yüzyılın ortasından itibaren toplumsal cinsiyet eşitliği, insan hakları ve çevre gibi kimlik temelli alanlarda ortaya çıkarak, geleneksel işçi haklarından farklı biçimde politik ve kültürel alanlarda değişim ve dönüşümü hedefleyen sosyal oluşumlar olarak ifade edilebilir. 1960'lardan itibaren toplumsal hareketler yalnızca nicelik olarak değil, nitelik olarak da ivme ve çok yönlülük kazanmış; sendika, öğrenci ve klasik milliyetçi aktivizmin yanı sıra, feminizm, çevrecilik, insan hakları aktivizmi, dini köktencilik, kültürel, etnik ve cinsel yönelim hareketleri gibi çok sayıda yeni toplumsal hareketlerin birbiri ardına ortaya çıktığı görülmektedir (Şimşek, 2007, s. 111).

Aktivizm günümüzde, geçmişteki geleneksel anlayıştan çok teknolojik bir yönelim göstermektedir. Var olan bu yönelim özellikle dijital ortamların varlığı ile bireye fikrini, duygusunu ve düşüncesini ifade etme olanakları sunmaktadır. Bu bağli olarak aktivizmin de giderek dijital ortamlara taşındığı görülmektedir. Castell (2020, s. 198), dijital aktivizm için kültürel değerler etrafında gerçekleşen, toplumdaki yaşam pratiklerini ve anlam kodlarını değiştirmek amacıyla vermiş olduğu mücadele olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle dijital aktivizm dünyanın her yerinden, her kimlikten ve her eylemden etkilenecek yeniden şekillenmektedir.

Dijital aktivizmi hayata geçirmek için kullanılan Youtube, Twitter ve Facebook gibi yeni medya araçları, mesaj aktarım biçimi ve mesajın yönlendirildiği hedef kitle açısından çeşitlilik göstermektedir. Bu yeni medya platformlarının, dünya genelindeki bireyleri birbirine bağlamada ve bilgilerin, fikirlerin ve görüşlerin anında paylaşılmasına olanak sağlamada kritik bir öneme de sahip hale geldikleri yadsınamaz bir gerçektir. Daha geniş bir ifadeyle günümüzde özellikle teknolojik yenilikler vasıtasıyla etkileşimlilik ve hipermetinlik bileşenleri sayesinde yeni medya; toplumları ve bireyleri yönlendirme, düşündürme, etkileme ve kontrol etme gücüne sahip olmaktadır. Bu platformlar, iletilen mesajların etkileşimini ve etkisini artıran metin, resim ve videolar dahil olmak üzere çok çeşitli multimedya içeriklerini desteklemektedirler (Van Dijk, 2013, s. 218). Dolayısıyla bu platformların, aktivistlerin ilgi çekici anlatılar paylaşmalarına, etkili ve hızlı bir biçimde destek sağlamalarına imkân tanıdığı için dijital aktivizmin yükselişinde ve toplumsal hareketlerin yeni bir biçim kazanmasında etkili olduğu söylenebilir.

Dijital aktivizmin, sosyoloji, medya ve iletişim çalışmaları, antropoloji, sanat ve tasarım çalışmaları, siyaset bilimi gibi pek çok disiplinler içinde incelendiği

görülmektedir. Dolayısıyla dijital aktivizmin alanı zengin ve aynı zamanda farklı bir bilgi gövdesini kapsamakta olup; bu alanların içerisine toplumsal hareketler de eklenmiştir. Dijital ortamlar, aktivizm için, aktivistlerin fiziksel olarak birlikte çalışmanın yanı sıra çevrimiçi birlikte olma ve protestoların planlanması için daha ucuz maliyet gibi avantaj sunduğundan (Gutierrez, 2018, s. 14-15) dolayı, toplumsal hareketler geleneksel hareket olmaktan ayrılarak yeni bir değer kazanmaya başladığı görülmektedir.

Çalışmada ilk olarak dijital aktivizm kavramı ile yeni toplumsal hareketler detaylı olarak açıklanmış; dijital aktivizm kavramı ile yeni toplumsal hareketler ilişkilendirilmiştir. Bu çalışma, dijital aktivizm, yeni toplumsal hareketler ve dijital aktivizm ilişkisini sistematik literatür taraması yöntemi kullanarak, çeşitli yazarların dijital aktivizm, yeni toplumsal hareketler konularını nasıl ele aldıkları, zaman içinde nasıl bir değişiklik gösterdikleri, dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketleri aktörlerinin neler oldukları, dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler çalışmalarının hangi metodolojiler kapsamında incelendiği ve bu tür araştırmaların hangi eylemleri vurgulamak için yapıldığına dair bilgileri ortaya koymayı, dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler arasındaki ilişkiyi derinlemesine incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırmada PRISMA protokolüne uygun şekilde Dergi Park, Google Scholar ve YÖKTEZ veri tabanlarında 2010-2025 yılları arasında yer alan 79 çalışma analiz edilmiştir. Bulgular, dijital aktivizmin yeni toplumsal hareketlerin yayılım hızını artırdığını, offline-çevrimiçi eylem birliğini güçlendirdiğini ortaya koymuştur.

Dijital Aktivizm

İnternetin ortaya çıkmasıyla birlikte dijital platformlarda bireylere, anında etkileşim, kesintisiz erişim imkânı ve hareket özgürlüğü kazanarak; düşüncelerini, duygularını ve fikirlerini ifade edebilme; eyleme dönüştürebilme olanağı sağlanmıştır. Böylece aktivizm kavramının da algılanış ve uygulanış şeklinde değişmeye başladığı görülmektedir (Mustvairo, 2016, s. 10).

Dijital aktivizm kavramını açıklamadan önce “aktivizm” kavramına kısaca değinmek konu kapsamında yarar sağlayacaktır. Tarihe baktığımızda aktivizmin yeni bir olgu olmayıp, 19. Yüzyıldan itibaren başlayan toplumsal hareketlerle ortaya çıktığı görülmektedir. Aktivizm, sorumlu kuruluş ve kurumlardaki işleyiş biçimini değiştirmeyi amaç edinen faaliyetler olarak ifade edilmektedir (Güre, 2024, s. 332). Sözcük anlamı olarak aktivizm, toplumda köklü bir değişim yaratmayı amaçlayan eylemler olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Başka bir tanımda ise aktivizm, bireylerin konular hakkında farkındalık yaratabilmek ve seslerini duyurabilmek amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetler ile beraber var oldukları toplumu dönüştürmek amacıyla yapmış oldukları çabalar bütünüdür (Köse, 2020, s. 1261; Işık, 2020, s. 32). Günümüzde ise aktivizm kavramı daha çok teknolojik bir eğilim göstermektedir. Aktivizm eylemlerini ve faaliyetlerini günümüzde, teknolojiden ayrı tutmak, etkili bir şekilde kullanmayı düşünmek oldukça zor olmaktadır.

Dijital aktivizm, toplumsal hareketleri destekleyecek katılımcılar ile bu hareketleri gerçekleştiren aktivistlerin ortak isteklerini, yeni medya platformları aracılığıyla hedefledikleri otoriteye karşı iletmek amacıyla kamusal bir faaliyet gerçekleştirme eylemi olarak açıklanmaktadır. Dijital aktivizmin ilk hedefi kamuoyunda destek toplayacak toplumsal hareketleri başlatmaktır (Öke, 2018, s. 56).

Dijital aktivizm bağlamı hem belirli bir aktivizm kampanyasında hem de bu teknoloji kullanımının gerçekleştiği ekonomik, sosyal ve politik bağlamı ifade etmektedir (Joyce, 2010, s. 4). Dijital aktivizme yönelik literatürde “ısrarcı” ,” iyimser” ve “kötümser” olmak üzere farklı görüşler mevcuttur. İsrarcı görüş savunulara göre; mesaj yayma, mobilizasyon ve organizasyon gibi etkenler fiziksel olarak katılan aktivizmden daha etkili olmaktadır; iyimser görüşü savunulara göre internet, toplumsal söylemi, kişilerin kitle iletişim araçlarından daha çok söz hakkı edecek şekilde yeniden oluşturmaktadır; kötümser görüşü benimseyenlere göre ise aktivizm eylemlerinde dijitali kullanmak, bireyleri internet üzerinde yeniden düşünmeye itmektedir (Shah, vd., 2013, s. 300; Benkler, 2006, s. 271). Tüm bu tanımlardan yola çıkarak “dijital platformlar aracılığıyla yapılan her türlü aktivizm örneği” ne dijital aktivizm denilmektedir (Sivitanides, 2011, s. 2).

Dijital medya, sosyal hareketlerin iletişim kurma, örgütlenme ve harekete geçme biçimlerini kökten değiştirmekte; özellikle de sosyal medya, bireylere yeni bir katılımcı kültür ve yeni aktivizm uygulamaları sağlamaktadır. Böylece aktivistlere çevrimiçi sosyal ağlara anında ve kalıcı olarak katılmasına; içerisinde yer aldıkları grupların farkındalık yaratmasına yardımcı olmaktadır (Sandoval-Almazan & Gil-Garcia, 2014, s. 365-378; Coombs & Holladay, 2010, s. 11). Sosyal medya ve internet aracılığıyla sağlanan bu aktivizm hareketleri dijital aktivizm olarak tanımlanmakta; toplumsal veya politik konularda bireylerin fikirlerini değiştirmeye yönelik çabaları da ifade etmektedir (Çoban & İnceoğlu, 2015, s. 13).

Instagram, X (Twitter), Facebook; Youtube gibi sosyal medya ağlarında paylaşımlar yapma, toplu e-posta iletmek, internet adresi oluşturma, blog içerikleri üretme, kendi internet gazetelerini oluşturma, çevrimiçi forumlar ve portallar geliştirme gibi eylemler dijital aktivistlerin en sık kullanmış oldukları uygulamalardır (Görkem, 2016, s. 182). Tüm bu uygulamalar ile birlikte aktivizm hareketleri beraberinde toplumsal hareketlerinden gelenekselden yenileşmeye doğru evrilmesini doğurmaktadır.

Dijital aktivizmi, dijital ağlarda örgütlenen siyasi katılım ve protesto olarak tanımlayan Karatzogianni, dijital aktivizmin dört dalga şeklinde ortaya çıktığını belirtmektedir. İlk dalga 1994’ te Zapatista Hareketi ve Indymedia gibi alternatif medyayı da içeren küreselleşme karşıtı hareketle başlamaktadır. İkinci dalgası 2001-2007 yıllarını kapsamakta ve esas olarak Irak Savaşına karşı seferberlikle bağlantılı dijital aktivizmin yükselişinden oluşmaktadır. Üçüncü dalga ise 2007’ den sonra Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri dışında Rusya, Brezilya, Çin, Hindistan ve diğer ülkelere yayılmasını

kapsamaktadır. Dördüncü dalga ise 2010-2013 yılları arasında büyük ölçekli dijital devlet gözetimi tartışmalarının hâkim olduğu dijital aktivizmin ana akıma dönüştüğü dönemi işaret etmektedir (Karatzogianni, 2015, s. 5-25).

Dijital aktivizm, taraf olma-savunuculuk aktivizmi, aplikasyon aktivizmi, maptivism, klktivizm, hashtag aktivizmi, hacktivizm, slaktivizm, info-aktivizm, tüketici aktivizmi gibi türlere ayrılmaktadır (Gürel & Nazlı, 2019, s. 192). "Dijital aktivizm" terimi hem derinlemesine hem de dışlayıcı faaliyetleri veya uygulamaları tanımlamaktadır. Bu yüzden dijital aktivizm, dijital ağ altyapısı kullanan tüm sosyal ve politik kampanya uygulamalarını kapsadığı için derinlemesine bir eylem olmaktadır (Joyce, 2010, s. 14).

Aktivizm, aktivistlerin etkileyici anlatılar paylaşmasına ve elde etmek istedikleri desteği hızlı ve verimli bir şekilde harekete geçirmesine imkân tanığı için dijital/online aktivizmin yükselişinde etkili olmaktadır (Philips, 2024, s. 34). Buradan hareketle toplumsal hareketler için dijital aktivizmin giderek önemli hale geldiği görülmektedir.

Yeni Toplumsal Hareketler

Toplumsal hareketlerin 19. yüzyıla kadar dayandığı görülmektedir. Özellikle 1960lı yıllarda ekonomik çıkar ön planda tutularak, siyasal iktidarı hedefleyen hareketler “eski toplumsal hareketler” olarak tanımlanırken; 1970li yıllarla beraber ortaya çıkan azınlık hareketi, ekoloji hareketi, yerel özerklik hareketi ve feminist hareketi gibi eylemleri ifade etmek amacıyla kullanılan tanıma da “yeni toplumsal hareket” denilmektedir (Önder, 2003, s. 34-35). Klasik toplumsal hareketlerin aktörleri, öncelikle gelir dağılımının iyileştirilmesi gibi maddi çıkarları için mücadele eden sosyo-ekonomik gruplardır. Yeni toplumsal hareketlerin aktörleri ise, toplumun farklı kesimleri adına çeşitli temalar etrafında bir araya gelen gruplar ve bireyler oluşturmaktadır (Şimşek, 2004, s. 114).

Melucci'ye göre yeni toplumsal hareketler şu özelliklere sahiptir (1995, s. 44):

- Yeni toplumsal hareketler, çeşitli amaçları güden ve bir sosyal sistemin çeşitli düzeylerini etkileyen çok boyutlu olgular olmaktadır,
- Geleneksel toplumsal hareketlerin aksine, üretim ve dağıtım süreçleri ile ilgilenmeyip; idari sisteme sembolik gerekçelerle meydan okumaktadırlar,
- Yeni toplumsal hareketler öz-yansıtıcı eylemler olmakta ve topluma bir mesaj niteliği taşımaktadırlar,
- Yeni toplumsal hareketler görünürlük ve gecikme arasındaki belirli ilişkiye güvenmektedirler,
- Yeni toplumsal hareketler, kurumsal değişim, kültürel yenilikler ve yeni seçkinlikler getirmektedir.

Toplumsal hareketler, siyasi aktörler ve muhaliflerle uzlaşma, reform, müzakereler, iyileştirme ve taktiklerin getirdiği kademeli ilerleme açısından değil; evet/hayır, onlar/biz, zafer/yenilgi, şimdi ya da asla gibi keskin karşıtlıklar açısından yapılan eylemlerdir (Offe, 1985, s. 830). Bu hareketler eylem yöntemleri ve biçimleri ile eski

toplumsal hareketlerden ayrılmakta; siyasi parti, sendika gibi resmi olan örgüt yapıları yerine sosyal platformlar kullanmakta; bireysel örgütlenme, lider önderliğine dayalı örgütlenmenin yerini almaktadır (Korkmaz, vd., 2018, s. 61).

Yeni toplumsal hareketler, 'Sanayi çağı' hareketleri gibi ekonomik dağıtım sorunlarına odaklanmak yerine, yeni hareketlerin temel kaygısı yaşam tarzı ve yaşam kalitesi olmakta; yeni veya dışlanmış kimliklerin yükselişini temsil etmektedir (Cömert, 2019, s. 5; Johnston, vd., 1999, s. 135-136). Yeni toplumsal hareketlerin temelinde, sınıf temelli kutuplaşmadan ziyade değer temelli bir siyasi kutuplaşma yatmaktadır (Coşkun, 2007, s. 111).

Popenoe'ye göre toplumsal hareketlerin dört temel özelliği vardır (Şimşek, 2004, s. 114):

- a. Olaylara farklı bir bakış açısı;
- b. Grup sadakatini koruyan bir ideoloji;
- c. Eyleme bağlılık; ve
- d. Dağınık veya merkezsizleşmiş bir liderlik.

Yeni medyanın toplumsal hareketlerin değişmesinde önemli bir rol oynadığı yadsınmaz bir gerçektir. Toplumsal hareket, “toplumsal değişim yaratmak amacıyla, nispeten çok sayıda insanın ortak bir değerler veya haklar (insani veya toplumsal) kümesi etrafında bir araya gelmesi” olarak tanımlanmaktadır (Chen, 2019, s. 2). Bu bakımdan yeni medya, kullanıcıları merkeze yerleştirmenin yanı sıra sosyal hareketler için ayrı bir kamusal alana oluşturmakta; dolayısıyla toplumsal hareketler dijital bir ortama aktarılmaktadır. Böylece yeni bir aktivizm ota çıkarmakta; yeni toplumsal hareketler ve yeni medyanın kullanımı ile dijital aktivizm meydana gelmektedir (Uzunoglu, 2022, s. 89). Bireyler veya grupların yer aldığı aktivistler gelişen teknolojinin getirmiş olduğu yenilikleri kullanmakta; eylemlerini daha hızlı ve geniş bir alana yayma fırsatı bulmaktadırlar.

Teknolojideki ilerlemeler sayesinde geleneksel medyanın tek taraflı iletişimi yerini etkileşime bırakmış; bireyler toplumda daha fazla söz hakkı elde edebilmekte, kendilerini daha iyi ifade edebilme olanağı bulmaktadır. Aktivistler ortaya çıkan bu yeni medyadan farklı stratejilerde yararlanma fırsatı bulmaktadırlar. Bu stratejileri Morozov şu şekilde sıralamaktadır (akt. Furuncu, 2014, s. 45-46):

- o Kollektif eylemler için yaratıcı yöntemleri kullanarak, yenilikler ortaya çıkarmak,
- o Yeni üyelere ulaşmak,
- o Seçmenler ve politikacılarla direkt temas kurmak,
- o Bilgilere doğrudan, kolayca ulaşabilmek ve doğru bilgi sağlamak,
- o Eylemleri harekete geçirmek ve lojistik destek sağlamak,
- o Aktivistler ve diğer sivil toplum örgütleri arasında bilgi alışverişini sağlamak,

- Kamuoyunun ilgisini belirli bir soruna karşı çekmek,
- Seçmenlere yardımcı olmak amacıyla verileri analiz ederek, bir arada bulma kolaylığı sağlamak.

Tarihte meydana gelen dijital aktivizm hareketleri yapılacak çalışmalarda dijital aktivizm kavramını toplumsal hareketler bağlamında anlamak için fayda sağlayacaktır. Özellikle 2007-2011 yılları arasında gerçekleşen ABD Seçimlerinde Barack Obama' nın yapmış olduğu kampanyalarda yeni medya aktivizmi kullanması (Yetkin, 2019, s. 383); 2010 yılında “Wikileaks” olayının gerçekleşmesi; Çin’ in Google’ ı yasaklamasında karşın meydana gelen siber savaş ile yeni medyada ekolojik hareketin başlaması; 2011 yılında Tunus’ tan başlayıp tüm Arap ülkelerine yayılan, iktidarı değiştirmeyi hedef alan Arap Baharı (Kırık, 2012, s. 89) dijital aktivizm bağlamında yeni toplumsal hareket olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Yöntem

Çalışmada sistematik literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Sistematik literatür taraması, belirli bir konu alanı, araştırma sorusu ve ilgi duyulan olay ile ilgili var olan tüm araştırmaları belirleme, değerlendirme ve yorumlama aracıdır (Kitchenham, 2004, s. 1). Sistematik literatür taraması; araştırmayı planlama, araştırmayı yürütme ve araştırmayı raporlama olarak üç temel aşamadan oluşmaktadır (Brereton, vd., 2007, s. 572; Xiao & Watson, 2019, s. 98). Bu yöntem, titiz metodolojik yaklaşımlar kullanılarak yürütüldükleri için, araştırma sonuçları tekrarlanabilir ve şeffaf bir şekilde bir araya topladıkları için özgün çalışma olarak kabul edilmektedir (Rother, 2007, s. 1; Yıldız, 2022, s. 367). Sistematik literatür taraması, belirli kriterler kapsamında yapılmış olan şeffaf ve kapsamlı bir inceleme süreci olarak, araştırmacının öznel yorumlarını en aza indirgeyerek nesnel bir biçimde araştırma boşluklarını belirlemek, çalışmanın var olan durumunu bütüncül olarak haritalandırmak ve alanda yoğun olarak işlenen temaları tespit ederek gelecek çalışmalara katkı sunmak amacıyla tercih edilmiştir. Çalışmada sistematik literatür taraması yönteminde çok yaygın bir şekilde kullanılan PRISMA protokolünden yararlanılmıştır. Bu protokol dört aşamadan oluşmaktadır. Tanımlama ilk aşamayı, tarama ikinci aşamayı, uygunluk üçüncü aşamayı ve dahil etme dördüncü aşamayı oluşturmaktadır (Stracke, vd., 2023, s. 66).

Çalışma Dergi Park, Google Scholar ve YÖKTEZ veri tabanlarında yer alan dijital aktivizm, online aktivizm, çevrimiçi aktivizm ve yeni toplumsal hareket kavramlarına ilişkin makalelerden oluşmaktadır. Veri tabanlarının açık erişim niteliği taşıması, disiplinler arası konularda detaylı bir tarama yapmak ve ulusal literatürü derinlemesine incelemek gibi nedenlerden dolayı üç veri tabanı ile sınırlandırılmıştır. Tezler ve hakemli makaleler, yöntemsel olarak daha ayrıntılı raporlandığından, bilimsel güvenilirliği yüksek çalışmalar olarak değerlendirildiğinden ve veri tabanlarında erişilebilirlikleri daha kolay olduğundan değerlendirmeye alınmış; kitap, kitap bölümü, bloglar ve bildiriler çalışmadan hariç tutma kriterleri olarak belirlenmiştir. Ayrıca taranan çalışmalar, Arap

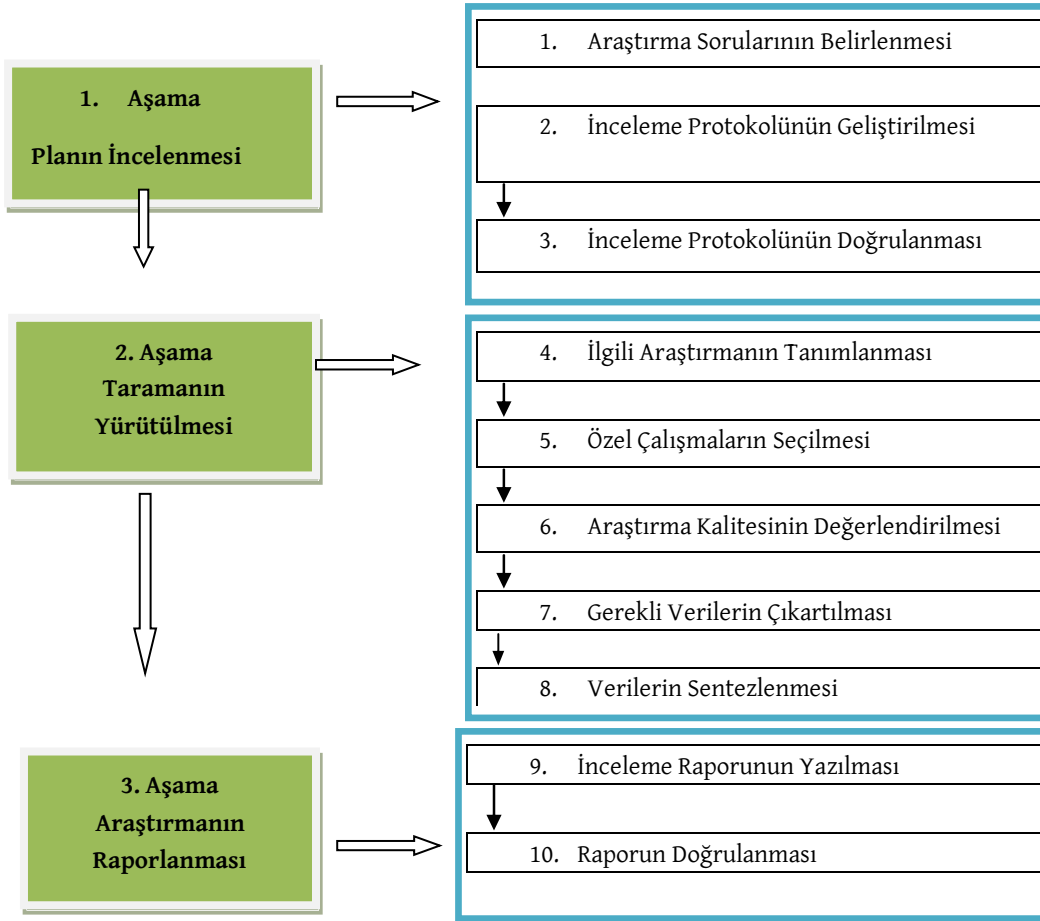
Baharı gibi toplumsal eylemlerin başlamasıyla dijital aktivizm kavramının küresel anlamda görünür olması, dijital medya platformlarının bu tarihler itibari ile siyasal özgürlük, kadın hakları ve çevre gibi toplumsal hareketlerde daha sık kullanılmaya başlanması ve güncel yayınların akademik yansımalarını incelemek gibi nedenler doğrultusunda 2010 Ocak- 2025 Temmuz yılları ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışma ile şu sorulara yanıt aranmaktadır:

- Makaleler hangi dergilerde yayınlanmıştır?
- Makalelerde kullanılan araştırma desenleri nelerdir?
- Yıllara göre yayılan makale sayısı kaçtır?
- Makalelerde kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?
- Makalelerde yazar sayısı kaçtır?
- Makaleler hangi dillerde yazılmıştır?

Tüm bu sorular doğrultusunda, dijital aktivizm, dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler alanındaki evrimi belirlemek ve bu alanda yapılan çalışmalarda, inceleme metodunu, araştırma yöntemini, çalışmanın en çok yayınlandığı veri tabanını, araştırma desenini, veri değerlendirme tekniklerini ortaya çıkarmak hedeflenmektedir.

Tablo 1: Dahil Etme ve Hariç Tutma Kriterleri (Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur)

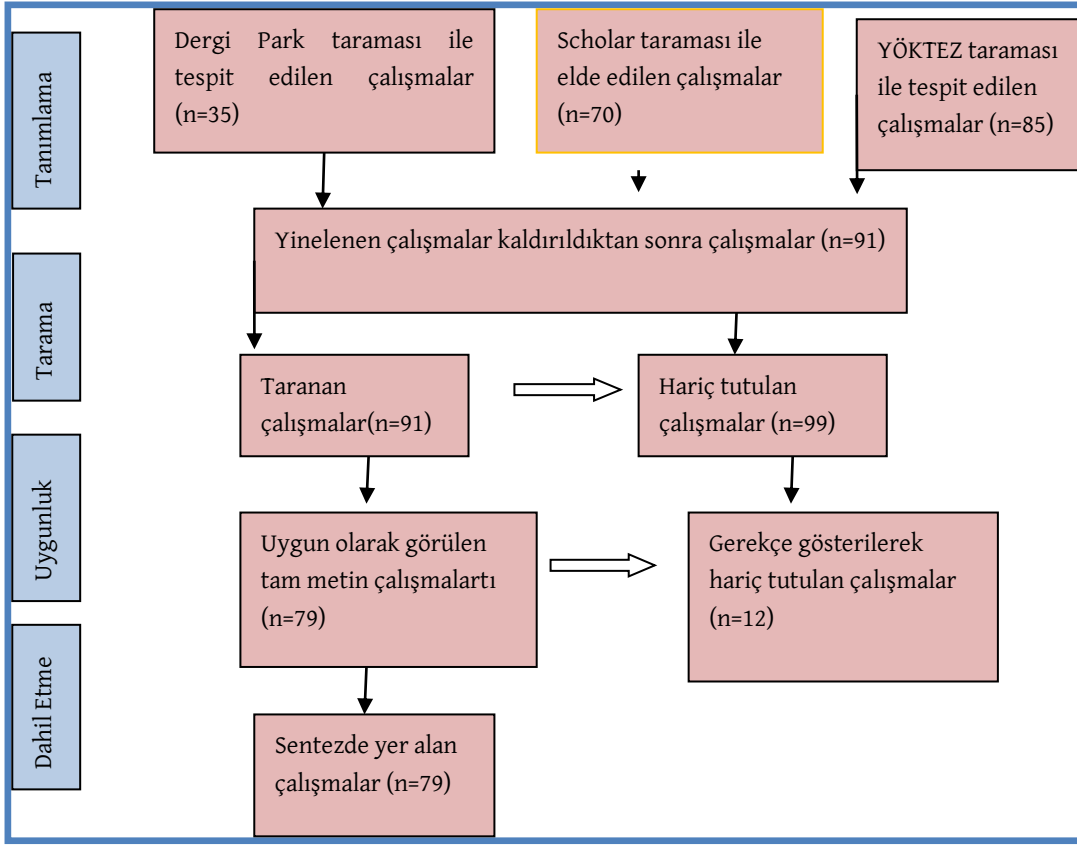
Dahil Etme Kriterleri	Hariç Tutma Kriterleri
Dergi Park, Scholar, YÖKTEZ veritabanları	Diğer veri tabanları
Dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareket konusuna odaklanan çalışmalar	Dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketlere odaklanmayan çalışmalar
Özet ve başlığın konu ile ilişkili olması	Özet ve başlığın konunun dışında olması
2010 yılı ve sonrası gerçekleştirilen araştırmalar	2010 yılı ve öncesi gerçekleştirilen araştırmalar
Aynı yayının yalnızca biri	Tekrarlanan yayınlar

Şekil 1. Sistematik Literatür Taraması (Brereton, vd., 2007, s. 572)

Bu adımlardan ilk üçü, esas itibarıyla belirli bir bilgi ihtiyacını karşılamaya yönelik, dengeli ve nesnel bir özet sunmak amacıyla yürütülen literatürün sistematik bir incelemesini oluşturmaktadır.

Yapılan taramalar sonucunda Dergi Park veri tabanında 35 makaleye, Google Scholar veri tabanında 70 makaleye ve YÖKTEZ veri tabanında 85 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Çalışmalar arasında birden fazla kez yer alan 43 makale ve özet veya başlık ile uyumlu olmayan 56 tez örnekleminden çıkarılmıştır. Geriye kalan 79 makalenin tam metinleri incelenip konuya uygunluk sağladığı görülmüş ve sistematik incelemeye tabi tutulmuştur. Şekil 2’de dahil edilecek çalışmaları belirlemek, taramak ve seçmek için kullanılan sistematik süreci özetlemektedir. Bu inceleme kapsamında, PRISMA çerçevesi, Dergi Park, Google Scholar ve YÖKTEZ veri tabanlarından alınan geniş bir başlangıç kayıt havuzunun, uygunluk kriterlerimizle uyumlu bir dizi açıkça tanımlanmış adımla nasıl daraltıldığını göstermektedir.

Şekil 2: PRISMA Akış Şeması (Etim, vd., 2025, s. 4)

Bulgular

Çalışmanın amacına uygun olarak seçilen makalelerin yayınladığı dergilere, yazar sayılarına, araştırma yöntem ve desenlerine, yayımlandığı yıllara ve veri kaynaklarına göre dağılımı incelenmiş; araştırma bulguları, frekans ve yüzdelik sonuçlar tablolastırılarak, yorumlar yapılmıştır.

Araştırmaya Dahil Edilen Makalelerden Elde Edilen Sayısal Veriler

Şekil 3: Yıllara Göre Yayınlanan Makale Sayısı Yüzde Grafiği

Şekil 3 incelendiğinde dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareket ile ilgili araştırma kapsamında değerlendirilen çalışmaların 2010 ve 2011 yıllarında yayınlanmayıp; 2012 yılında yayınlanmaya başlandığı görülmektedir. Bu yıldan itibaren yayın yapıldığı ancak yayın sayılarında dalgalanmalar olduğu tespit edilmiştir. En çok yayının 2023 yılında yapıldığı görülmektedir. Son yıllarda bu konuda yayınlanan çalışma sayılarında artış mevcut olmaktadır.

Tablo 2: Dergilere Göre Yayınlanan Makale Sayıları

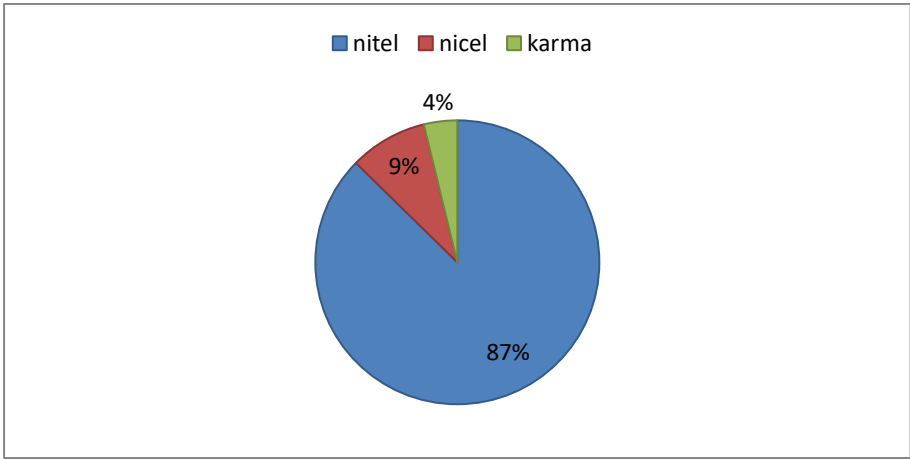
Dergi Adı	Makale Sayısı
Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Intermedia International E-Journal	1
İletişim ve Diplomasi	1
Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi	3
Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergi	1
Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi	1
Ajit-E: Academic Journal Of Information Technology	1
İzmir Yönetim Dergisi	1
Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Delektronik	2

Dergisi	
Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim İletişim Araştırmaları Dergisi	1
Selçuk İletişim	3
İçtimaiyat	1
Turkish Online Journal Of Design Art And Communication	1
Yeni Yüzyılda İletişim Çalışmaları	1
İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi	1
Middle Black Sea Journal Of Communication Studies	1
Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi	1
İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi	2
İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Toplum ve Kültür Araştırma Dergisi	1
Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi	1
OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi	1
Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi	1
İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi	1
Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	1
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1

Tablo 2 incelendiğinde dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareket konuları ile ilgili yayınlanan dergilerin sayısının fazla olduğu; buna karşın en fazla yayının Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi (3) ile Selçuk İletişim (3)' de olduğu, bu dergileri İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi ile Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi'nin izlediği görülmektedir. Tablo 3' te çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerinin dağılımı verilmektedir.

Tablo 3. Çalışmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemi

Araştırma Yöntemi	Frekans	Yüzde
Nitel	69	%87
Nicel	7	%9
Karma	3	%4
Toplam	79	%100

Şekil 4: Çalışmada Kullanılan Araştırma Yöntemleri Dağılımları

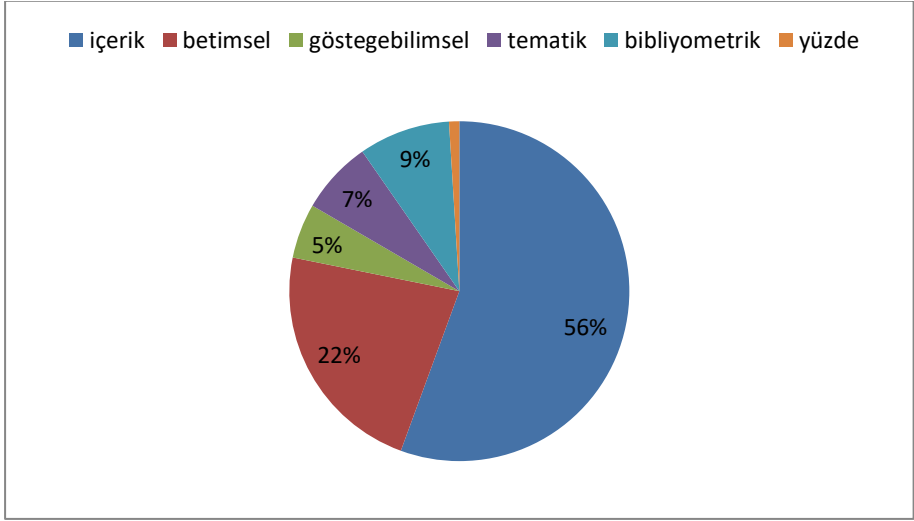
Tablo 3 ve Grafik 4’ te yayınlanan yöntem dağılımları ile ilgili bulgular verilmiştir. Çalışmalarda %87’lik oran ile nitel araştırma yönteminin daha fazla kullanıldığı tespit edilmiş; ayrıca %9 nicel, %4 karma araştırma yöntemine sahip olduğu görülmüştür. Dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareket konularını ele alan bu çalışma sonucuna bakıldığında, nitel ve nicel metodoloji arasında bir dengesizlik olduğu vurgusu yapılabilir.

Tablo 4: Çalışmalarda Kullanılan Araştırma Veri Analiz Teknikleri

Veri Analiz Teknikleri	Frekans	Yüzde
İçerik analizi	32	%56
Betimsel analiz	13	%23
Göstergebilimsel analiz	3	%5
Tematik analiz	4	%7
Bibliyometrik analiz	5	%9

Toplam	57	%100
---------------	----	------

Tablo 4 ve Grafik 5'te çalışmalarda kullanılan araştırma tekniklerine bakıldığında %56 oranında içerik analizinden yararlanıldığı bulgusu elde edilmiştir. İçerik analizi, iletişim süreci boyunca iletilen mesajların belirgin veya açık, nicel ve sistematik bakımından betimlemek amacıyla kullanılan araştırma tekniğidir (akt.Hansen, 2003: 54). Çalışmaların %23'ünde betimsel analiz uygulanırken, %9'unda ise bibliyometrik analiz tekniği uygulanmaktadır. Ayrıca %7'sinde tematik analiz, %5'inde göstergebilimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

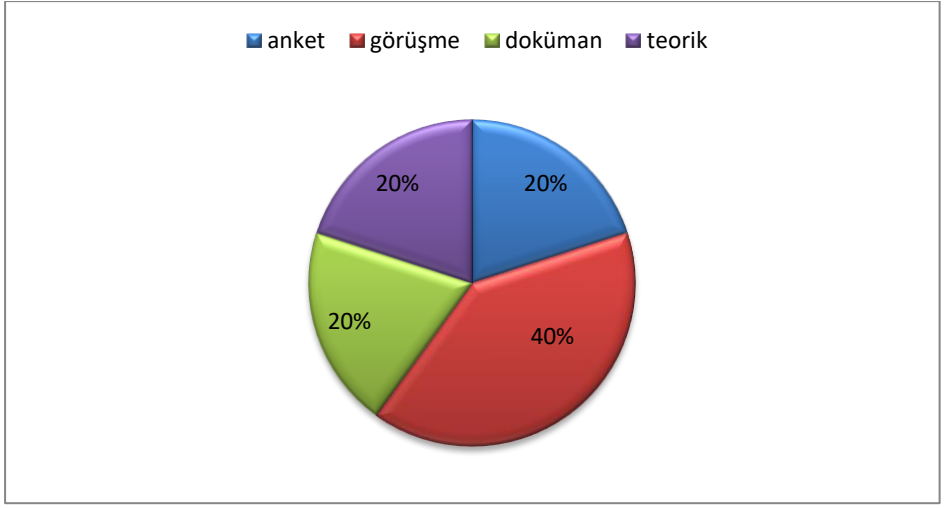

Şekil 5: Çalışmalarda Kullanılan Araştırma Veri Analiz Teknikleri Dağılımları

Tablo 5 ve Şekil 6'da dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler çalışmalarında kullanılan veri toplama tekniklerine yer verilmiştir.

Tablo 5: Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Aracı

Veri Toplama Aracı	Frekans	Yüzde
Anket	4	%20
Görüşme	8	%40
Doküman	4	%20
Teorik ya da belirtilmemiş	4	%20
Toplam	20	%100

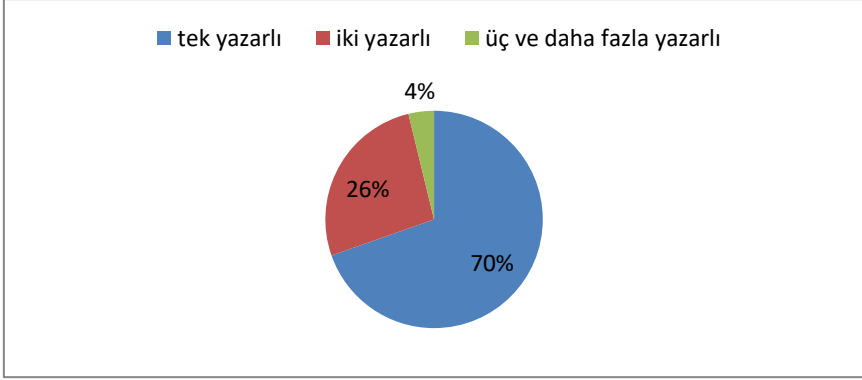
Şekil 6: Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Aracı Dağılımları

Tablo 5 ve Şekil 6’da görüldüğü üzere, dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler konuları ile ilgili yayımlanan çalışmalarda veri toplamak için en çok derinlemesine görüşme (8) tekniğinden yararlanılmış ve bu tekniği anket (4), doküman (4) ve veri toplama tekniği belirtilmemiş (4) çalışmalar eşit sayı ile izlediği görülmektedir.

Tablo 6 ve Şekil 7’de dijital aktivizm ve toplumsal hareketler çalışmalarında yer alan yazar sayılarına ve dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 6: Çalışmaların Yazar Sayısı

Yazar Sayısı	Frekans	Yüzde
1	55	%69
2	21	%27
3	3	%4
Toplam	79	%100

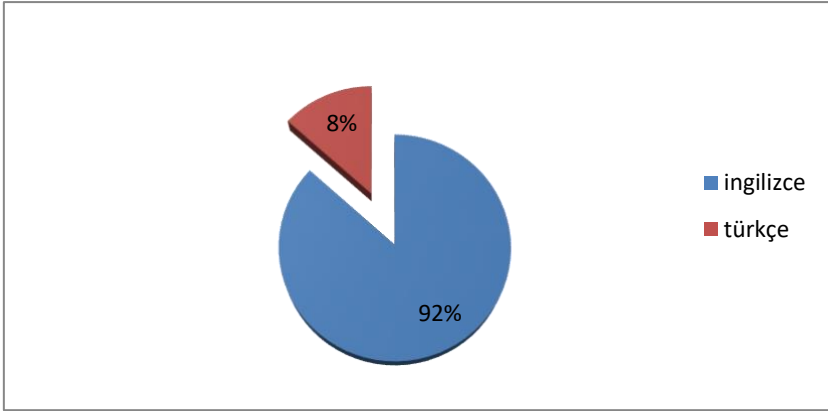

Şekil 7: Çalışmaların Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Tablo 6 ve Şekil 7’de 2010-2025 yılları arasında yazılan Dergi Park, Scholar ve YÖKTEZ veri tabanlarında yer alan çalışmaların yazar sayılarına göre sayısal dağılımları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler alanında yapılan çalışmaların çoğunlukla tek yazarlı olduğu; bunu iki yazarlı çalışmaların takip ettiği bulgularına rastlanılmıştır. Tablo 7 ve Şekil 8’de çalışmalarda kullanılan dil tercihleri sayısal verileri yer almaktadır.

Tablo 7: Çalışmada Kullanılan Dil

Dil	Frekans	Yüzde
Türkçe	73	%92
İngilizce	6	%8
Toplam	79	%100

Şekil 8: Çalışmalarda Kullanılan Dilin Dağılımı

Tablo 7 ve Şekil 8 incelendiğinden dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler konu ile ilgili çalışmaların Türkçe yazımı tercih edilip, yabancı dil yazımının çok az tercih edildiği görülmektedir.

Sonuç

Toplumsal hareketler hakkındaki teorik tartışma, 1960'lardan bu yana, gelişmiş kapitalist toplumlarda yeni kolektif eylem biçimlerinin gelişmesi ve bunlara bağımlı toplumlarda toplumsal çatışmaların ortaya çıkmasıyla birlikte giderek büyüdüğü görülmektedir. Bilgi ve iletişim sistemlerindeki teknolojik gelişmeler, özellikle de internetin ortaya çıkışı, toplumsal hareket kavramlarını kökten değiştirdiği ve yeni bir toplumsal hareket biçimi olan dijital aktivizmi yarattığı söylenebilir. Böylece dijital teknolojilerle birlikte aktivizmin yeni bir özellik kazanmaya ve kapsamını genişletmeye başladığı görülmektedir.

İnceleme sonucunda çalışmaların ilk 2012 yılında dijital aktivizm kavramı olarak ele alındığı; en fazla çalışmanın ise 2022 ve 2023 yıllarında yayımlandığı tespit edilmiştir. Yayımlanan çalışmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında ise 2018 yılına kadar 22 çalışmanın, 2012 yılından itibaren ise artarak 57 çalışmanın yayımlandığı görülmüştür. Sonuç olarak 2012 yılından itibaren dijital aktivizm, dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler ile ilgili yapılan çalışmaların artış gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Elde edilen bulgular, dijital aktivizmin hem iletişim kanallarını hem de toplumsal hareketlerin söylemlerini, eylemlerini, örgütlenme biçimlerini ve etki ettiği alanlarını da değiştirip yeniden dönüştürdüğünü göstermektedir. Ayrıca daha önce sınırlı düzeyde görünmekte olan aktörlerden sivil toplum kuruluşları, kadınlar ve gençler dijital medya araçları ile toplumsal hareketlerin merkezinde yer almaya başladıkları görülmekte; bununla birlikte savaş karşıtlığı, toplumsal cinsiyet, insan hakları ve kimlik gibi konuların küresel ölçekte görünürlük elde ettiği tespit edilmiştir.

Türkiye’ de dijital aktivizm ve toplumsal hareketler konusundaki alan yazında Karagöz (2013), Genç Siviller, GreenPeace Akdeniz ve Change.org veri tabanlarını kapsamlı bir şekilde inceleyerek toplumsal hareketler ile birlikte dijital aktivizm hareketlerinin yeni medyayı kullanma biçimleri üzerinde durmaktadır. Bir diğer çalışmada ise Tuna ve Türkölmez (2023), yeni toplumsal hareketler ve dijital aktivizm arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayarak; Gezi Parkı, Arap Baharı, Mahsa Amini gibi toplumsal eylemlerin sosyale medyadaki etkilerini tartışarak, dijital aktivizmin yeni toplumsal hareketlerin kitle desteği kazanmasındaki etkileri ele almaktadır. Bu araştırma, 2010-2025 yılları arasında dijital aktivizm ve yeni toplumsal hareketler ile dijital aktivizm literatüründe bulunan çalışmalar sayesinde dijital aktivizmin belirli alanlarda nasıl değerlendirildiğini ortaya çıkarmıştır. Dijital aktivizm, yeni toplumsal hareketlerin etkileşim kapasitesini, etkinliğini ve görünürlüğünü artıran önemli bir faktör olmaktadır. Bu bağlamda dijital araçların, sosyal medyanın, mobil iletişimin ve çevrimiçi platformların entegrasyonunun, bireyleri güçlendirdiğini ve kolektif eylemi merkezleştirerek hızlı seferberliğe, ulusal

dayanışmaya ve gerçek zamanlı söylemlere olanak sağladığını göstermektedir.

Çalışmanın bulgularından hareketle gelecekte yapılacak olan çalışmaların, dijital aktivizmin farklı coğrafyalardaki etkilerini ve uzun vadeli politik ve sosyal sonuçlarını ölçmeye odaklanmaları, toplumsal hareketleri dijital aktivizm perspektifinden inceleyen daha fazla çalışmaya ağırlık verilmesi önerilmektedir. Böylece ulusal literatürün uluslararası literatür ile karşılaştırmalı olarak zenginleştirilmesi, yapılacak olan çalışmaların bilimsel çeşitliliğini ve derinliğini artırmaya yardımcı olacaktır. Ayrıca dijital aktivizmin politik ve ekonomik etkilerinin ampirik yöntemlerle araştırılmasının ve dijital aktivizm konularının çevrimdışı eylemlerle bütünleşme ve etkileşim biçimlerinin incelenmesi yeni toplumsal hareketlerin ve dijital aktivizmin ulusal ölçekteki konumuna dair daha fazla bilginin oluşmasını sağlayacaktır.

Extended Abstract

New social movements can be defined as social formations that emerged in identity-based areas such as gender equality, human rights and the environment since the mid-20th century and aimed for change and transformation in political and cultural areas, unlike traditional labor rights. Since the 1960s, social movements have gained momentum and versatility not only in quantity but also in quality; in addition to union, student and classical nationalist activism, many new social movements such as feminism, environmentalism, human rights activism, religious fundamentalism, cultural, ethnic and sexual orientation movements have emerged one after another.

The study first explains the concept of digital activism and new social movements in detail, and then links the concept to new social movements. This study examines the relationship between digital activism, new social movements, and digital activism through a systematic literature review. In accordance with the PRISMA protocol, 79 studies from the Dergi Park, Google Scholar, and YÖKTEZ databases between 2010 and 2025 were analyzed. The findings revealed that digital activism accelerates the spread of new social movements and strengthens the unity of offline and online action.

New media tools such as YouTube, Twitter and Facebook used to implement digital activism vary in terms of the message delivery format and the target audience to which the message is directed. It is an undeniable fact that these new media platforms have become critically important in connecting individuals around the world and enabling the instant sharing of information, ideas, and opinions. More broadly, today, especially through technological innovations and interactivity and hypertextual components, new media have the power to direct, influence, influence and control societies and individuals.

Before explaining the concept of digital activism, it will be beneficial to briefly touch on the concept of “activism” within the scope of the subject. Historically, activism is not a new phenomenon; it emerged with social movements beginning in the 19th century. Activism is defined as activities aimed at changing the way organizations and institutions

operate.

Activism is driving the rise of digital/online activism because it allows activists to share compelling narratives and mobilize the support they seek quickly and efficiently. This suggests that digital activism is becoming increasingly important for social movements.

Digital activism movements that have occurred throughout history will be beneficial for understanding the concept of digital activism within the context of social movements. In particular, Barack Obama's use of new media activism in the US election campaigns between 2007 and 2011; the "Wikileaks" incident in 2010; the cyber warfare that erupted in response to China's Google ban, leading to the emergence of the ecological movement in new media; and the Arab Spring, which began in Tunisia in 2011 and spread to all Arab countries, aiming to change the government all appear to have emerged as new social movements within the context of digital activism.

Social movements are actions undertaken not in terms of compromise, reform, negotiation, improvement and gradual progress brought about by tactics with political actors and opponents, but in terms of sharp oppositions such as yes/no, them/us, victory/defeat, now or never.

The study employed a systematic literature review method. A systematic literature review is a tool for identifying, evaluating, and interpreting all existing research related to a specific topic area, research question, or phenomenon of interest. The study utilized the PRISMA protocol, a widely used method for systematic literature review. This protocol consists of four stages: identification constitutes the first stage, screening the second, eligibility the third, and inclusion the fourth.

The searches yielded 35 articles in the Dergi Park database, 70 articles in the Google Scholar database, and 85 theses in the YÖKTEZ database. Forty-three articles that appeared more than once and 56 theses whose abstracts or titles were inconsistent were removed from the sample. The full texts of the remaining 79 articles were reviewed to determine their relevance to the topic and were subjected to systematic review.

This research has revealed how digital activism and new social movements were evaluated in certain areas, thanks to the studies in the digital activism literature between 2010 and 2025. The study aims to reveal information on how various authors address the issues of digital activism and new social movements, how these have changed over time, who the actors of digital activism and new social movements are, within which methodologies digital activism and new social movements studies are examined, which actions such studies are conducted to emphasize, and to examine in depth the relationship between digital activism and new social movements. Digital activism is a key factor in increasing the engagement, effectiveness, and visibility of new social movements. In this context, the integration of digital tools, social media, mobile

communications, and online platforms empowers individuals and decentralizes collective action, enabling rapid mobilization, national solidarity, and real-time discourse.

Kaynakça | References

- Benkler, Y. (2006). *The Wealth of Networks*. Yale University.
- Brereton, P., vd., (2007). Lessons From Applying The Systematic Literature Review Process Within The Software Engineering Domain. *Journal of Systems and Software*, 80(4), 571-583.
- Bolter, D. & Grusin, R. (2000). *Remediation: Understanding new media*. The MIT Press.
- Brodock, K. (2010). Digital Activism Decoded The New Mechanics of Change. International Debate Education Association. (Derleyen Mary Joyce). New York.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*. Blackwell Publishing Ltd.
- Castells, M. (2020). *İnternet galaksisi: İnternet, İş Dünyası ve Toplum Üzerine Düşünceler* (Çev. Hasdemir, A. vd.). Phoenix Yayınları.
- Chen, Z. (2019). Who becomes an online activist and why: Understanding the publics in politicized consumer activism. *Public Relations Review*, 46(1), 1-9.
- Coşkun, M. K. (2007). *Demokrasi Teorileri ve Toplumsal Hareketler*. Dipnot Yayınları.
- Coombs, T. & Holladay, S. (2010). *The Handbook of Crisis Communication*. John Wiley ve Sons.
- Cömert, N. Ç. (2019), Postmodern status of new social movements: a research on yellow vests, *Istanbul University Journal of Communication Sciences*, Issue: 56, 1-29.
- Çoban, S. & İnceoğlu, Y. (2015). *İnternet ve Sokak*. Ayrıntı Yayınları.
- Etim, E., vd. (2025). Digital activism and collective resistance to police brutality: Systematic review of the quieter and less visible narratives of #EndSARS protest. *Social Sciences & Humanities Open*, 12, 1- 15.
- Furuncu, D. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler, Küreselleşme ve Dijital Aktivizm: Gezi Parkı Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Görkem, Ş.Y. (2016). “Dijital Aktivizm: Kapsam, Sınırlılıklar ve Ölçümleme”, Nuray Yılmaz Sert (ed.), Aktivizm Toplumsal Değişimin Yeni Yüzü, s.177-208. Değişim Yayınları.
- Güre, B. (2024). Dijital iletişim ve aktivizm: İran’da başörtüsüne yönelik eylemler ve beyaz çarşamba örnekleri. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder)*, 12 (1), 331-361.
- Gutierrez, M. (2018). Data activism and social change, series editors: Thomas, P. & Van de Fliert, E., Palgrave studies in communication for social change, Switzerland.

- Gürel, E. & Nazlı, A. (2019). Dijital aktivizm: Change.org kampanyaları üzerine bir analiz. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (4), 187-206.
- Hansen, A. (2003) "İçerik Çözümlemesi". "İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi" içerisinde Çev. M.S.Çebi. Alternatif Yayınları.
- Işık, T. (2020). Yeni Medya ve Dijital Aktivizm. Editör R. Koç içinde, *Dijital Aktivizm* İstanbul: Eğitim Yayınevi. (s. 111-137).
- Joyce, M. (2010). Digital aktivizm decoded: the new mechanics of change. International Debate Education Association. New York.
- Johnston, H., vd. (1999). "Kimlikler, Şikayetler ve Yeni Sosyal Hareketler", *Yeni Sosyal Hareketler*, Editor: Kenan Çayır, (s.131-158). Kaknüs Yayınları.
- Karagöz, K. (2013). Yeni medya çağında dönüşen toplumsal hareketler ve dijital aktivizm hareketleri. *İletişim ve Diplomasi*, 1, 131-156.
- Karatzogianni, A. (2015). Firebrand Waves of Digital Activism 1994–2014: The Rise and Spread of Hacktivism and Cyberconflict. Palgrave Macmillan.
- Kırık, A. M. (2012). Arap Baharı bağlamında sosyal medya-birey etkileşimi ve toplumsal donuşum. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 87-98.
- Kitchenham, B. (2004). Procedures for performing systematic reviews. UK, Keele University, 33(2004), 1-26.
- Korkmaz, A., vd., (2018). Dijital aktivizm bağlamında Artvin Cerattepe olayları üzerine bir içerik analizi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (29), 57-76.
- Köse, G. (2020). Toplumsal hareketlenmede önemli bir durak: Sosyal ağlarda dijital aktivizm ve dinamiklerine ilişkin y ve z kuşağının farkındalıkları üzerine bir araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (22). 1256-1288.
- Makarem, S. C., & Jae, H. (2016). Consumer boycott behavior: An exploratory analysis of twitter feeds. *The Journal of Consumer Affairs*, 50(1), 193-223.
- Mutsvairo, B. (2016). *Digital Activism in the Social Media Era*. Springer Nature.
- Offe, C. (1985). New social movements: Challenging the boundaries of institutional politics. *Social Research*, 52(4), 817-868.
- Oke, Y. C. (2018). Alternatif bir medya olarak sosyal medyanın yeni toplumsal hareketler üzerindeki etkisi. *Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergisi*, 1(1), 52-61.
- Önder, T. (2003). *Ekoloji, Toplum ve Siyaset*. Odak Yayınevi.
- Philips, C. (2024). Digital communication and the rise of online activism. *Journal of Communion* 5(3):31-44.

- Rother, E. T. (2007). Systematic literature review X narrative review. *Acta paulista de enfermagem*, 20(2), 1-3.
- Sandoval-Almazan, R.& Gil-Garcia, J. (2014). Towards cyberactivism 2.0? Understanding the use of social media and other information technologies for political activism and social movements. *Government Information Quarterly*, 31, 365-378.
- Sivitanides, M. (2011). The Era of Digital Activism. Conference for Information Systems Applied Research.
- Shah, V., vd. (2013). The Era of digital activism. *International Journal of Information Technology, Communications and Convergence*, 2(4), 295-307.
- Scholz, T. (2010). Infrastructure: its transformations and effect on digital activism. In: Joyce M (ed.) *Digital Activism Decoded: The New Mechanics of Change*. s.17-31. Debate Press.
- Şimşek, S. (2004). New social movements in Turkey since 1980, *Turkish Studies*, 5(2), 111-139.
- Tuna, P.C. & Türkölmez, O. (2023). Yeni toplumsal hareketler ve dijital aktivizm. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 4(2), 211-240.
- Uzunoğlu, A. (2022). Yeni toplumsal hareketler ve dijital medya. *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (9), 81-95.
- Van Dijck, J. (2013). *The culture of connectivity: A critical history of social media*. London: Oxford University Press.
- Yetkin, B. (2019). Yerel seçimlerde adayların twitter kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 6(2), 382-405.
- Yıldız, A. (2022). “Bir araştırma metodolojisi olarak sistematik literatür taramasına genel bakış”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 367-386.
- Xiao, Y., & Watson, M. (2019). “Guidance on conducting a systematic literature review”, *Journal of Planning Education and Research*, 39(1), 93-112.